

A Pázmány Péter Tudományegyetem leg-sötétebb napjaiból

Irtá: Dollinger Gyula dr.
egyetemi ny. r. tanár

A Pázmány Péter Tudományegyetem a nemzet történelmének egyik legszomorúbb korszakában született meg és nem egyszer élt át nehéz időket. De a három évszázad alatt aligha volt része máskor is olyan mostoha sorsban, mint a szabadságharc leverése után, az abszolutizmus alatt.

Le fogom most pergetni emlékezetemnek 1868-ban felvett egynéhány filmjét, abból az időből valókat, amikor mi egynéhányan a ma élő orvosok közül tanulmányainkat megkezdtük és még láttuk a régi elmaradottságot, később pedig tanui voltunk történelmünk legfényesebb korszakának, amelyekben nagy férfiak lettek a magyar orvosi és természettudományi iskola alapjait. Ma az az idő már a történelemé, de egyes jelenségei szinte meseszámba mennek, mert hiába keresem itt a régi Hatvani-utcát, meg az Ujvilág-utcát, meg a kettejük sarkán állott vako-lathányos, régi szerzetes lakóitól elha-gyott klastromépületet, amelynek Ujvilág-utcai boltíves kapuzatja felett két kőbe faragott barokk angyal, egyik kezükben Mária Terézia királynőnk arcké-

pét mutató medaillont tartva, másik kezük meghívó mozdulatával és mosolygó arckifejezésükkel belépésre biztatták a tanuló ifjúságot abba az udvarba, amelyben húsz esztendővel azelőtt, március 15-én Petőfi, Jókai és társai felkelésre harangozták fel a magyar ifjúságot. Ebbe az épületbe zsúfolta össze az abszolutizmus osztrák kormánya egynéhányan kivételével, a magyar orvos és természettudásképzés összes intézeteit.

A földszinten helyezkedett el az Anatómiai Intézetnek ablakaival egy sötét, patkánydús légudvarra nyíló boncterme. Az intézet amphitheatralis tantermének csak a legutolsó, a mennyezet alatti pad-soraiban volt szabad elhelyezkedniök az akkor még fennálló Sebészeti Iskola hallgatóinak, akik a negyedik középiskolai osztály bizonyítványa és kötelező borbélyműhely szakelőképzettség alapján nyertek a tanfolyamra felvételt. Ugyan-ezen teremben tartották előadásait az Előkészítő Sebészeti és a Törvényszéki Orvostani Tanszéknek tanárjai. Külön intézete egyiknek sem volt. Szemben ezzel a tanteremmel volt a Gyógyszertani Inté-

zet tanterme, amelyben télen is reggel hét órakor volt az előadás. Az intézet a tanteremben elhelyezett három üvegajtós szekrényből állott, amelyek a gyógyszereket tartalmazták. Ugyancsak még a földszintnek két szobájában helyezkedett el a Kórtani Intézet.

Az első emeleten volt az orvostanhallgatók Belgyógyászati Klinikája, továbbá a Vegytani Intézet tanterme és két szobája. Amidőn egynéhányadmagammal fellelkesevde a tanár előadásán, előtte azazal a kéréssel jelentünk meg, hogy adjon reá alkalmat, hogy az előadottakat gyakorlatilag is megismerjük, sajnálkozva jelentette ki, hogy kérésünket nem teljesítheti, mert vegytani gyakorlatokra felszerelve csak négy asztala van az intézetnek, ezeket pedig a gyógyszerész hallgatók számára kell fenntartania, mert ezekre a vegytani gyakorlatok kötelezők, míg az orvostan hallgatókra nem, bár ő is szükségesnek tartaná, hogy orvosnövendékek is végezzenek vegytani gyakorlatokat.

A második emeleten volt a Sebészeti Tanfolyam hallgatói számára külön létező Belgyógyászati Klinikai, továbbá a Szemészeti Klinikai, ahol a beteget az ágyukon operálták, ami egyébként akkor még másutt is így volt szokásban. Egy ajtóval odébb volt a Kórbonctani Intézet, és emellett a Kórvegytani Intézet, továbbá egy tanterem, amelyben a Szemészeti, a Kórbonctani és a Kórvegytani Tanszék tanárai tartották felváltva előadásait, közben meg ugyancsak itt folyt le a Szemészeti Ambulancia.

Összesen ebben az épületben három Klinikai és nyolc Tanszék működött, míg az Országútnak nevezett jelenlegi Múzeum-kőrútnak egy kétemeletes épületében az

utcára nyíló bolthelyiségeket az Allattani Intézet, az Élettani Intézet, meg az Allatgyógyászati Intézetnek tantermei foglalták el, az épület első emeletén a Sebészeti Klinikai, a második emeletén pedig a Szülészeti Klinikai helyezkedett el. Az Allatgyógyászati Intézetnek paciensei ugyanezen épületnek a pincéiben — mondjuk — gyógyultak, ahonnan mindegyik állatfaj a saját hangnemében hangoztatta fel az udvarra fájdalmas tiltakozását ezen elhelyez-

kedés ellen. Valami középkori orvosi és természettudományi iskola muzeális példányának illenék be ma ez az egész összeállítás, amelyet a Hatvani-utcai épület egyik tantermében Branbillának allongeparókás arcképe odaillően egészített ki.

Ezen intézetek egyrésztben férfikoruk derekán és a tudományuk magaslatán álló professzorok vettek be bennünket szak-tudományukba és adták elő a jelentkező újabb tudományos áramlatokat, mellesleg nap-nap után elkeseredetten hangoztatva a helyiségek, a tanítási segédszemélyzet és az intézeti dotáció elégtelensége feletti panaszaikat, míg a másik felében egyébként köztisztelőben álló, de elaggott tanárok adták elő, vagy olvasták fel, tudományuknak talán még lúdtollal írott, bennük már dogmává megmerevedett tételeit.

Ezekre az ásatag, sok helyütt penész-szagú állapotokra süttött reá tanulmányaink megkezdésekor a nap.

A kiegészítés után *Eötvös József* báró szerencsés választással *Markusovszky* Lajost, *Görgey* Artur volt honvédtörzsorvosát vette maga mellé az orvostudomány irányítására. Ők ketten teremtették meg a felvirágzásnak azt a nagy korszakát, amely azóta annyi kiválóságot nevelt a magyar or-

vostudomány számára és amely mai magaslataira emelte az ősi magyar tudományegyetemet.